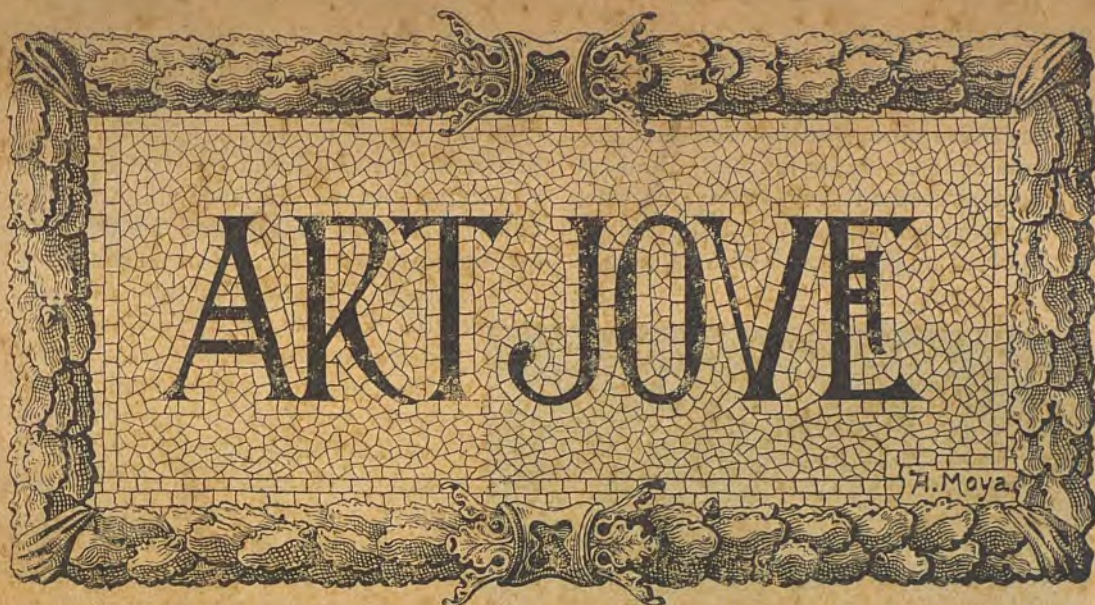

REVISTA QUINZENAL

ARTS * LITERATURA * CIENCIES

Preus de subscripció: trimestre	1	pesseta
Fòra de ciutat, trimestre	1'15	»
Número solt, ab folletins	15	cèntims
Número endarrerit, ab folletins	25	»

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

CARRER DE MERCADERS, 38

SUMARI: En Frederic Beltran, per *Alfons Maseras*. — A Silvia (poesia), per *Xavier Viura*. — Impressió d'estiu, per *Josep Martí Sabat*. — A les ones (poesia), per *J. Anguera Bassedas*. — Torquato Tasso, tragedia de Goethe (continuació), traduhida per *En Joseph Lleóart*. — De la montanya d'Amatistes (poesia), per *Jaume Bofill y Matas*. — Idili, per *A. Busquets y Punset*. — Ciutadanes (poesia), per *Vicens Balanzó y Echevarria*. — Cervantes y Catalunya, per *Pau A. Juncosa*. — Noves. — Anuncis.

GRAVAT: En Frederic Beltran, pintat per ell mateix.

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

«Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indústria», Montjuic de Sant Pere, 12, pral. Llibreria «L'Avenç», Ronda Universitat, 20, y en la Redacció y Administració de la nostra Revista.

EN FREDERIC BELTRAN

Jo no us la sabré pas dir la veritable paraula sobre aquest pintor. Perquè, a vegades, a l'anar a parlar d'un amic o per un amic, un no sab endevinar com cal parlar. L'emoció justifica aquest desacert, y es per la sola emoció que pot endevinar-se lo que s'ha volgut dir: es com si's parlés per signes. Però l'ànima sab acariciar-lo aquest signe revelador, aquest gest sincer que plana

sobre la paraula. Paraula simfònica, que respon més aviat a un ritme que a un judici, a un símbol que a una plasticitat. Perquè jo sé ben bé que no caldrà pas dir-vos quines són les qualitats de l'home si sols us puc anunciar aquest home com en una visió lluminosa. Vosaltres sabreu descobrir-lo, y el plaer que'n tindreu serà més gran que si jo provo de descobrir-lo a vosaltres. Feu-vos càrrec de quina mena es la seva ànima, foga, inquieta, avassalladora y reveladora.

Perquè en Frederic Beltran té això: sab revelar lo que té dintre seu, a l'exposar-nos, ab gest de vident, lo que ha vist a l'entorn seu. Es, en la seva obra, quelcòm així com una harmonia de lo extern en lo intern. Dóna un impuls tant gran a les seves creacions, que, si no se sab admirar l'art y la destresa, s'admira l'obra: no pas lo que l'obra es, sinó lo

rançadora. Encara jo crec que no ha arribat a atormentar per esser un perfecte romàntic: sols ha pogut atormentar-se. Y tant car m'es aquest torment a mi, que jo no paro aquí, pensant en l'obra d'en Beltran, y crec que encara sabrà fer-la viure entré'ls mortals l'engunia veritable de la vida. Perquè un pintor es tràgic quan coneix el contrast de lo que veu y sab fer-lo sentir.

Contrast de color, de gest, d'escena. Mireu-lo aquest dolor benfactor que roman palpitant en ses obres. Y es perquè elles són reflexe fidel de la nostra condició de mortals; perquè en elles viu un desitg ulterior, mediat y extranatural que'ns atormenta. Jo sols us diré que mireu bé'l seu auto-retrat. Fixeu-vos bé en el contrast de llum y en el contrast de gest. La mirada del pintor, sumisa, té una profunditat enigmàtica. El cap s'inclina sobre'l crani que té a les mans y que sembla apropar-se als llavis de l'artista. Quina cosa de superior, d'evidencial no hi sabreu veure? Jo us podria parlar de moltes altres obres seves, nombroses, intenses, magnífiques. Més hi ha quelcom que m'ho priva: es l'amistat. Però aquesta no'm priva pas de fer-vos saber que l'ànima del pintor es una de les ànimes d'artista que han impressionat més la meua. Algunes voltes he pensat si estava davant

EN FREDERIC BELTRAN, pintat per ell mateix

que diu. Jo he volgut, algunes voltes, en l'intimitat del seu parlar, descobrir lo que la seva fantasia sab veure en les coses que l'encerclen. Y m'he meravellat, perquè ja no es sols un iris de color (lo que'ls pintors han de saber veure), sinó quelcom més. Jo li diria poeta. Poeta perquè es creador, poeta perquè es romàntic. Oh! Deixeu-me-la escriure aquesta paraula: *romàntic!* que jo li tinc força amor. Jo crec que sols essent romàntic es com podem fer valdre lo que de tràgic viu en nosaltres y lo que de tràgic veyem a l'entorn nostre. M'agrada força comprendre-l aquest romanticisme que veig planar y compenetrar-se en nosaltres dos. Perquè ell sab traduir-lo, y a l'ensems sab sentir-lo, y jo sé beure en la seva font espe-

d'un prodigi o un cas patològic: tant feconda en ritmes ignorats, en imaginacions fantàstiques, en portentositats de videncia y de color es la seva ànima. Però tot seguit he tornat del meu encant pera deixar la meravella, sense deixar d'admirar. Y no's fa pas admirar la seva ànima solament per lo bella, sinó per lo feconda y estrafularia. Sapigheu, doncs, amics meus, —sols pera vosaltres he agafat la ploma,—que ab en Frederic Beltran no posseim sols un pintor, un excelent pintor més, sinó un artista veritable, una ànima prodigiosa que sab veure lo que sols pera'ls privilegiats s'es descobert, cosa que val molt més. Per lo que jo us prego que, com jo, no l'admireu solament: davant de les seves obres mediteu,

davant de les seves revelacions aprengueu a estimar. Ensenyar a estimar! Quina obra pot esser superior an aquesta?

ALFONS MASERAS

A SILVIA

Was ist Silvia, saget an?

I

De la vostra figura vaporosa
les flors del prat la majestat n'anyoren;
com sant record dels plàcits jorns que foren,
m'es vostra remembrança delitosa.

Davall dels tarongers en flor vos miro
gaya y gentil com en dolçors passades:
per vós encara a una alta gloria aspiro,
y em plau, com ans, teixir-vos mes cantades.

No tornareu encar, coms ans solieu,
a acaronar ma solitaria vida?
No revindreu encar, com ans venieu.

Rosa del somni may per may marcida?
Tornau, tornau: l'ànima meva us crida;
tornau y aconhortau-me com sabieu.

II

En l'alt encant de les tardors volgudes
vós davallaveu a mon vell jardí,
mes pobres flors vos eren conegudes
y vos parlaven sobtilment de mi.

Com anyoro'l repòs de nostra vida,
llavors que'l buf de vostre amor l'omplí!
Ay! Que la joya, que es pel cor marcida,
fa ab son record més greu el meu sofrí!

Plora ab greu plor el brollador que'ns plora,
y sa complanta fundament m'acora.
Tornau, tornau a il·luminar mon front!

El clavicordi silenciós murmura
pensant en vostra polsació tant pura.
Ay, laç, aquelles blanques mans on són?

III

Quan cau la tarda sota'l verd desmay
y el sol s'allunya rera'l mont llunyà,
mon cor sospira tristament y en va
per un record que no s'oblida may.

Mon cor sospira tristament per vós
y res sabeu de son ocult sospir;
mon cor troceja aquell malastre afrós
que vós tant sols podrieu esvahir.

Del cor les roses sens color les veig;
moren mos llirs sens l'estimat perfum;
ma vida es nit, car s'enfugí ma llum;
l'oratge abat lo que besà l'oreig...

Y vós, que res de mon penar sabeu,
ma flor, ma llum, mon tot, no tornareu?

XAVIER VIURA

IMPRESSIÓ D'ESTIU

ALTRA vegada ja'm trobo en mon mas,
en mitg d'aqueixos camps sempre
plans, sempre verds, sempre esclatants de
llum, que bellament m'obren sos braços,
com vells amics que som.

Cada any, tot igual, y cada any, també,
que diferent! Miro en conjunt y depressa lo
que'm rodeja, y em dic: «Sí: allà aquella
suau montanyola, més enllà aquella pla-
ceta rodejada de rialleres y oloroses acacies,
la glorieta fresca y ombrívola, la planura
coberta de voluptuoses y entrelaçades vi-
nyes, rodejades de castes y serenes oliveres,
tot continua oferint generosament, per im-
periosa força interna, sos divins encants,
tot permanence encara revelant sensiblement
aquella tranquila y reconfortant poesia d'a-
queix ser tant misteriós, tant gran, tant
inexplicable que's diu Naturalesa...» Més
vaig passejant, vaig mirant més detinguda-
ment tot lo que'm rodeja ab cert amor de
minució arqueòlec, y, llavors, quantes
decepcions, quantes tristesses, quants re-
cords nimbats de dolça melangia, se'm
van apareixent a ma imaginació assedegada
d'immortal idealitat, al trobar en falta un
arbre, o alguna cosa que encara hi era l'any
passat, que hi havia sigut sempre. Oh la
poesia de les coses ja desaparegudes! Que
forta, que suggestiva y captivadora també
es si's contempla en estat de gracia poètica!

Y al veure aqueix cambi palpable, visi-
ble, en lo que es, fòra de mi, en el món ex-
terior, allavors, mogut per espontani im-

puls, me reconcentro, penetro ab la mirada de l'ànima en les misterioses planures de ma imaginació, en les nebulositats de mos sentiments, en lo més íntim de mon esser, y també'm veig diferent, m'adono que aquell any s'han assecat y marcit molts frescos y generosos ideals que fins allavors m'havien alentat; ideals que, al desaparèixer pera deixar obert el camí a molts altres, tant sols deixen darrera seu, com aquells arbres desapareguts, una auriola, pàlida-ment colorejada, de records, que m'il·luminarà sempre que necessiti llum d'amor al trobar-me en la fosca boscuria del prosaisme.

Allavors, al veure aqueixa profunda y essencial correspondència que existeix entre jo y el món exterior, es quan me dono compte d'aquella espiritual afinitat que lliga dins una armoniosa conjunció a tot lo que viu, a tot lo nascut d'infinitos moments d'Amor. Que plena de profunda veritat; que eternalment bella se'm figura aquella creencia, religiosa a la vegada que poètica y transcendental, dels antics grecs, segons la qual, abans de totes les coses, quan sols existien les nebulositats del caos, ja surava damunt de les mateixes l'esperit immaculat y etern de l'Amor, Pare dels Homes y dels Déus!

Per tot això es que'm prova, es com un suauíssim y reconfortant bàlsem que saneja y fortifica mon esperit, atormentat per les inquietuts de la ciutat, la vista y el tranquil passeig, a la groguenca y pàlida llum del sol morent, pels solitaris y serenament solemnes caminals de mon mas.

JOSEP MARTÍ SABAT

Agost de 1906.

A LES ONES

Mar endins

Les ones, blaves ones de cabellera blanca,
les filles més volgudes de Neptú, [manca,
¿què aneu cercant tot'hora d'ací d'allà? ¿que us
que us sento nit y dia plorant ab plor tant cru?

¿Què hi ha al fons dels abismes d'on heu pujat
[porugues,
tot escampant arreu tristes remors?
¿Us en han tret tal volta fantasmes malastrugues,

que totes a flor d'aigua ploreu vostres dolors?

Ja sé que en va'm proposo saber les grans qui-
[meres
que us duen a les roques a esclatar;
més sé que ja fa segles que us tenen presoners
y que espereu debades que us vingui a llibertar.

La mar es qui us infanta y es ella la qui us lliga,
volent que visqueu totes en son sí,
on sempre us para compte, y abriga, y desabriga,
y esguarda, somrienta, com feu vostre camí.

Quan ella us treu a fòra, a la llum, a l'aire lliure,
els vostres ulls oviren un nou món, [viure,
y es allavors, surantes, que us ve un desitg de
corrent de cara a terra, deixant l'abim pregon.

El vostre cor batega a impuls de l'esperança;
l'espai, ab llurs amplaries, us somriu,
y, ab tot, seguiu ploroses, ab aire de recança,
tement tal volta perdre l'esbarjo que fruiu.

El sol us acarona, y, quan ell rendit s'amaga,
la lluna es, falaguera, qui us complau;
la costa us obre'ls braços, l'airet us amanyaga,
y el cel, un cel puríssim, us va vestint de blau.

¿Què més voleu, les ones, que encara nit y dia
l'etern gemec misteriós llenceu?
Rigueu una vegada ab rialles d'alegria!
Canteu una corrandà que aixampli'l cor, canteu!

Lleugera entre vosaltres sa blanca vela arbola
la barqueta, flairosa de quitrà, [vola,
aquella en que jo'm gronxo desde on ma pensa
trobant en vostre ritme quelcom super-humà.

Jo us sento y, escoltant-vos, el meu cervell ves-
de l'infinit les eternals clarors; [lluma
jo us miro, y m'embadoquen els vostres rulls
[d'escuma;
jo us beso, y m'afalaguen les vostres salabrors.

Seguiu, doncs, el romiatge per l'ampla mar que
[us tanca
dintre llur clos, gelosa com may he vist ningú;
seguieu-lo, sí, les ones de cabellera blanca,
les filles predilectes de Neptú!

J. ANGUERA BASSEDAS

TORQUATO TASSO

Tragedia de GOETHE

TRADUHIDA PER EN JOSEPH LLEONART

ACTE TERCER

(Continuació)

LA PRINCESA

Lo bell y lo excelent són tant de témer
com la flama que es útil quan escalfa
en la llar, o com atxa que ilumina.
Quina cosa subtil! Qui es que voldria,
que podria privar-sen? Prò s'escampa
sense guarda, a l'entorn, devoradora,
y si'n pot fer de mal!

ELEONORA

Malaltia del cor es prest curada,
quan un sen plany y la confia a un altre.

LA PRINCESA

Si es remey la confiança, ja soc sana,
perquè la tinc posada en tu. Oh amiga!
Que sen vagi d'aquí! Estic resolta!
Més sento ja aquell llarg dolor dels dies
anyorant lo que abans m'era alegria.
El sol de dematí ja no'm desvetlla
del somni de bellesa enlluernadora;
l'esperança de veure'l ja no omplena,
l'esperit tot just despert, de dolces ansies;
el primé esguard que pels jardins desplego
el cerca en va en mitg dels llocs ombrosos
mullats de la rosada. Enlloc el troba.
El desitg, que aviat se satisfieia
estant ab ell en les serenes tardes!
Com anava creixent ensems del tracte
l'anhel de mellò entendre-s y coneixe-s!
Y el cor més bellament a cada dia
a harmonies més pures s'acordava.
Y, avuy, quina foscó com de cap-vespre!
La claretat del sol esplendorosa,
l'alegria que dóna'l ple mitg-dia,
la presencia altre temps brillejadora
del món tant vari, avuy es abismada
entremitg de la boira que m'envolta.
Abans m'era una vida cada dia.
No coneixia afanys ni la seva ombra,
y, embarcats sense rems, a la ventura,
el va-y-ve de les ones ens portava;
y ara'l temps a venir m'ompla de feresa.

ELEONORA

Ell té de retornar-te'ls que t'estimen
y portar-te sort nova y nova joya.

LA PRINCESA

Me plau de conservà'l que posseeixo;
el cambià entreté, més no aprofita.
May he ficat les mans, ab ansia jove,
a dins l'urna dels daus d'un món que ignoro
per quelcom alcançar a l'aventura
pel cor menesterós, sense experiencia.
Força'm fou honorar-lo y l'estimava
per'xò mateix, y força'm fou aimar-lo,
perquè ell va fer ma vida verdadera
com may havia estat. Primer jo'm deya:
«Aparta-t d'ell!» Ho feya, y m'hi trobava
sempre més acostada, seduhida
tant amorosament, y castigada
ab tal duresa! Ara veig fugir-me
un tresor pur y veritable, y dóna-m
un esperit maligne com a paga
del meu anhel, envers de sort y joya
un sens fi de dolors.

ELEONORA

Si no aconsoïen
les paraules d'amiga, l'amagada
força d'aquest bell món y el temps benigne
t'animaran sens que te'n donguis compte.

LA PRINCESA

Si ho es de bell el món! Damunt sa extesa,
quant de bo s'hi remou d'un lloc a l'altre!
Més, ay! sempre veyem que se'ns allunya
un pas tant sols davant dels ulls, unint-se
a l'inquiet desitg que'ns acompanya
fins que'ns baixa a la tomba! Pobres homes,
y que poques vegades consegueixen
lo que'ls apareixia sè una herencia,
y que comptades són les que conserven
lo que un jorn la sortosa mà alcançava!
Ens arreassen lo que'ns entregaren;
ens desprenem de lo que tant volguérem.
He hi ha una sort, prò l'ignorem nosaltres;
y, coneguda, no sabem aimar-la.

ESCENA III

ELEONORA, SOLA

Com m'atormenta eix cor tant bell y noble!
Trista sort cau a sobre de sa altesa!
Ay! ella perd, y de guanyà't refies?
¿Es tant precis que d'aquest lloc s'allunyi,
o bé ho fas tu precis perquè tu sola
del cor y del talent vols ser mestressa,
que fins avuy parteixes ab una altra,
no fent iguals les parts? Això es justicia?
Encara no ets prou rica? Què't fa falta?
Espòs y fill y bens, blasó y bellesa,
tot això es teu, y encara vols tenir-lo
an ell de més a més? Es que l'estimes?

Com es sinó que a tal extrem arribes
 que ja no pots privar-ten? No t'ho amaguis,
 que es atractiu, en son esperit bellíssim,
 veure-s a sí mateixa emmirallada!
 Per ventura la ditxa no's fa doble
 de gran y preciosa quan son càntic,
 com un núvol del cel, ens porta enlaire?
 Allavores mereixes que t'envegin!
 Allavores comença ta existencia:
 no tens tant sols allò que molts desitgen:
 tot-hom sab lo que tens. La teva patria
 t'anomena y te vetlla sa mirada:
 això es el cim més alt de la fortuna.
 Per ventura es no més el nom de Laura
 que té de ressonar en dolços llavis?
 Y fou Petrarca l'únic que podia
 divinisa l'hermosa inconeguda?
 Ont es l'home que gosa a comparar-se
 a mon amic? Tal com l'avuy l'honora,
 tot venerant-lo en parlarà'l pervindre.
 Que es hermós, a la llum d'aquesta vida,
 d'acompanyar-se ab ell, y anar fent via
 cap al temps avenir, ab lleus petjades!
 Llavors ni cambis ni vellesa poden
 fer-te res, ni la veu desenfrenada
 que fa rodar l'onada de la fama:
 el seu cant eternisa lo passable.
 Per més que'ls anys en sa carrera't porten,
 ets encara feliç y encara hermosa.
 Té de ser teu, y res li prens an ella;
 l'inclinació que sent envers el jove
 a ses altres passions pot igualar-se:
 escampen llum suau, com clar de lluna
 que al vianant de nit tot just li mostren
 el seu camí; no escalfen, no davallen
 plaer ni goig de viure. No veyent-lo,
 si sab que viu feliç, serà contenta,
 com gosava veyent-lo cada dia.
 No vull tampoc anar-men desterrada
 ab l'amic, de la cort, y d'aprop d'ella.
 Retornaré, y ab ell per companyia.
 Aixís serà. L'aspre company s'acosta.
 Veurem si es cosa fàcil l'amansir-lo.

(Seguirà)

DE LA MONTANYA D'AMATISTES

EXODE

Oh la verdor primaveral dels prats!
 Semblen talment esbarjos ignorats
 de fades com la neu. Quan a l'estiu
 escalfa'l sol y tota cuca viu,
 moren les fonts. Llavors les Paytides,

que de les fonts sens aigua són fugides,
 baixen pels recs d'humitejada molça
 als prats eterns. Discretament hi espolsa
 l'oreig les fulles, y una pluja suau
 damunt les fades incessanta cau.
 Y elles, al ritme de les fredes gotes
 damunt la pell, enriolant-se totes,
 descapdellen fantàstiques sardanes
 ab les galtes vermelles com magranes,
 ab els cors bategants de cansament,
 y ab els cabells abandonats al vent.
 Y arriba un jorn en que la llum afina
 y brolla de la terra la boirina,
 y tot sembla entelat. L'aigua rienta
 torna pels recs aixuts. Se transparenta
 la sorra en ses entranyes. Ab afany
 de nou l'herba assaona. Tomba l'any
 com la carcassa d'un gegant difunt.
 Llavors les Paytides, recs amunt,
 s'entornen a les fonts, xipollejant
 en l'aigua que pels recs va davallant
 a les prades que dormen solitaries
 a l'ombra de les albes centenaries.

LES MONTANYES BLAVES

¡Oh que'n són d'hermoses desde'l finestral
 les montanyes blaves del llunyà horitzó,
 com la mole immensa d'una catedral
 banyant-se en onades d'eterna claró!

Són com un enigma ple de claretat
 pels ulls que les miren ab esguard humil;
 foses les boscuries en llur sí esblaimat,
 són de cares llises y de llis perfil.

Com de la materia lo suprem anhel
 són les serres verges de la creació;
 per això s'adornen dels colors del cel,
 per això reposen sobre l'horitzó.

Enquadrament sobri de plans infinits
 que en lo lluny se perden ab tons variats,
 tenen el misteri dels indefinits
 y la realesa dels iluminats.

Com somris floreixen de llurs cims entorn
 les congestes blanques de l'atzur escreix,
 totes desmayades quan afina'l jorn,
 totes resplendentes quan el dia creix.

¡Oh que'n són d'hermoses desde'l finestral
 les montanyes blaves de l'esplèndid lluny,
 com la mole immensa d'una catedral [muny!
 que a sos peus contempla'l temps que s'es-

EL PLANÇÓ

D'arbres caiguts els enderrocs l'esguarden
y ell d'un verd clar la vestidura's posa,
y, són tant dòcils ses naixentes fulles,
que al pas de l'aura impertorbables resten.

Als raigs de sol que de costat li arriben,
traspua llum y misticisme alhora,
y se n'adorna'l bosc, com una església,
ab la tenyida llum de les vitralles.

Una dolçura's dilueix pels àmbits,
y els aucells s'hi rabegen silenciosos,
y els papellons se desparellen tímits,
y les bolves devenen florescencies.

Dels castanyers en les horribles baumes,
per les esclètixes de l'escorsa espiren
els sàtirs, qui tremolen de paura,
purificada al contemplar la selva.

Dels fontinyols en els bassals escolten,
treyent el cap, les blanques dònies d'aigua,
y ab els ulls verds, ploroses, s'extasien
y se'ls hi fon la vermellor dels llavis.

¡Oh pietat de la feresta selva
per l'ignocencia dèbil evocada!
En les afraus recòndites perdura,
purificant-les del trepitg dels homes.

JAUME BOFILL Y MATAS

IDILI

Ay, adéu!

EL viarany es temptador: serpeja sempre per entremitg de vegetació pròdiga, y apenes s'allunya del curs de la frescal riera que, remorejant y esmolant els gegantins palets del seu llit, va entaforant-se per les selvàtiques Guillerries, fins a trobar-se ab el Ter en un lloc hermosíssim per demés, y aon se canten les seves impressions tot donant-se l'abraç etern que ha de dur-les a la fonda sepultura del Mediterrà. De tant en tant queda partit per ia crestallina arteria, y, si's vol seguir enllà, cal sortejar el pas a gol, si'l vèrtic no priva de guanyar la rústega palanca, que no es altra cosa que un faig esberlat de la socalada, servint en algunes de barana pintoresca'ls estalocs del bran-

catge revingut que'ls bosquerols han cuidat de pulir a llur manera.

Si en alguns indrets, acabant-se l'espessor d'arbres, se deixa veure la serena del cel, aon s'emmirallen prats de regalada verdor, fa força plaer allargar la vista fins al macís de montanya del fons: es un troç de serrallada vestida de bosc de cap a cap y coronada per una ermita arrunada que serveix de racer mitg segur als pastors quan els sobta la tempesta per sos encontorns, aon les furies dels elements sembla que s'agegantín, com cercant pera desenrotllar-se la profunda grandesa d'aquells llocs laberíntics.

Quan els dies són calmosos y d'apacible bonança, la quietut ho engrandeix més, y aleshores, de bon troç lluny, rossolant per la vessant de les ubagoses castanyedes, arriba fins al solitari caminant la cançó encisadora, armonisada a voltes pel rítmic y acompassat sò de l'esqueller o de la ramada y pel dolcíssim refilet del floyiol de l'isolat pastor; y es aleshores que'ls esperits somniadors gaudeixen d'un encant suprem, d'una joia infinida, incomparable y avassalladora que se'ls emporta cap a les regions del somni etern. Oh el dolç camí solitari que serpeja sempre per entremitg de pròdiga vegetació y apenes s'allunya de la frescal riera!

Per ell passava sempre en Rodergues, camí de la felicitat; y si altres vegades no's fixava en tots els detalls que'l sobtaven, aquell dia parava ment en tot: cada arbre, cada planta, cada fulleta, cada flor y cada pedra li suggeria un record y li avençava una promesa. La recolzada del Gorc fresat li parlà de l'encontre de l'Agnès, de bracet ab sa companya, aquell cap-vespre deliciós; les passereres de més avall, el motiu de la primera conversa ab aquella noya angelical que li robà'l cor; la riera havia revingut, perquè tarda enllà buidaren el llac del balneari, y, no podent passar les dugues noyes, ell s'oferí a donar-los la mà, després de provehir-les de dos ferms bastons de vern que tallà vora l'aigua; el restant camí fins a Serradeures, aon tant afalagat hi fou, el passà com un somni, y per això s'esforçava en recordar tots els moments. Ara li calia, perquè l'endemà havia d'abandonar llocs tant estimats, y ab ells aquella criatura que hi era nada y reunia tots els encants dels

recons paradisiacs aon tant havia fruit per espay de dos mesos, retornant la salut al cos, però emmalaltint-se-li l'ànima, que ja començava de sentir-se punyida per l'anyorança més crudel. Tota la colonia estiuenca n'era sabedora d'aquell idili; y mentres els devots veraders del poeta'l benehien, tot contant-se mutualment detalls de tendror suggestiva, altres, engelosits, ne feyen burla, y en això hi posaven bona part les damiseles, y fins algunes matrones que's veyen poc afalagades pel jove poeta, del qual se creyen disposar-ne a llur àrbitre com exquisit *bibelot* de temporada. Molts asseguraven que'ls amors d'en Rodergues per la pubilla de Serradeures eren fruit de la novetat, com un pretext pera comprometre sa musa de fresquívol inspiració a fer quelcom que ofegués l'èxit brillant de ses *Coralines*, llibre de moda entre'l jovent de bon gust.

Es clar que entre l'element superficial, que era'l més nombrós a l'*Hotel Martin*, causà mal efecte veure tant retret an en Rodergues, sense concórrer a cap festa ni reunió, creant-se un ambient propi, despreciant la companyia de distingides senyorettes que glatién per ell, y cercant la d'una senzilla pageseta que, per més instruïda que fos, a la fi no deixava de ser pagesa.

Ben aviadet s'hi encaminà aquella tarda. El sol encara era força alt, y, per lo tant, els estiuejants reposaven la mitg-diada. Quina hora mellor pera pendre comiat del caminal florit que sen volia endur ben estampat dintre seu pera recordar-ne tots els bocins quan l'anyorament el punyís allà lluny, a la ciutat aon marxaria l'endemà ab una penyora per ell valiosa: la promesa d'esser sempre estimat per l'àngel d'aquelles soletats; per aquella dòna que, com cap altra de tantes com n'havia tractat, feya batre'l seu cor ab una agosarada frisança. Caminava despert, voluntariós, ab tota sa vida abocada en els ulls, a les orelles, pera veure y escoltar tot lo que l'envoltava, que era'l marc caríssim d'aquella figura singular y privilegiada. Cap tarda com la d'aquell dia restà tant embadalit ab el pastor de Serradeures escoltant les posades de son fioviol y el cayent de sa veueta, que esgranava ab dolç encís les tonades més suaus; a la barraca dels roders, sota Masclavé, hi féu

llarga reposada, y quan el sol acabava de tocar el cap del serrat de Fontsamallera, passà la Fita dels Moros, y ab quatre gambades se n'entrà a la llisa de Serradeures al punt que'l vaquer acorralava'l bestiar.

Era dia d'almoïna y en el repeu de sota la balconada s'hi veyà un estol de captaïres que anaven copsant les parts que'ls feya la pubilleta, que no parava un moment pujant y baixant el cistelló. Desseguida s'adonà d'en Rodergues, qui restà embadalit força estona contemplant la tasca de la seva estimada.

— Desseguida acabo. Dispensi: ja estaré per vostè. Pugi, pugi. Entrada enllà trobarà la mare.

— Vagi fent, Agnès; que'm complasc força veyent-la ocupada aixís. Sento no ser pobre de Jesucrist pera veure-m aconhortat y afavorit per la seva acció, per la seva mirada y per la seva paraula.

Els captaïres se'l miraren sorpresos y ab cert respecte, mentres ell s'acostava a la cistelleta y, posant-hi una moneda de plata, demanà a l'Agnès que fes la mercè de canbiar-li.

— No vulga trencar una costum: pugi, y d'ací estant farà lo que desitja, — li digué la pubilla, tota vermella.

— Pujo, doncs. — Y se perdé llisa endins, cap a l'entrada, pera enfilà l'escala de pedra, monumental, que'l portà al primer pis de la gran masia. Al passadiç sortí a rebre-l l'Agnès, senzillament habillada, però ab l'aire distingit de sempre: cosset y faldilla de teixit, de tons clars; son davanetalet vermell, tot vorat de blanca cenefa, empresonat son peu dintre sabata rossenca; y son cap pentinat ab cert descuit, que feya ressaltar més simpàticament el modelat de son rostre, de rara perfecció. En son pit reposava un pomellet de flors boscanes, que, junt ab una cinteta roja, que cenyia son coll, formaven tots els ornaments de sa persona.

— No'm creya que fos tant puntual... Per altra part, deu tenir tanta feina per despedir-se de tota la colla d'amics y coneguts, que'm resignava a participar un curt moment de la seva agradable companyia.

— Si'ls vull tots per vostè'ls moments de la meua vida, Agnès; per vostè tots; que molt més se mereix, ab tot y que la meua estimació es gran, cregui-ho.

— Permeti-m que acabi la feina, y després parlarem, encara que no tant com voldria, y tantes coses com li tinc de dir!

— Sí, Agnès? Bones o dolentes?

— De tot hi ha; de tot, amic meu.

— Amic, encara, Agnès?

— No m'ho preguntis, sent? Ja ho sab com l'estimo! — Y avançà cap al balcó, seguida d'en Rodergues, que sentia l'intensitat d'aquella joia pel seu cor, verge fins aleshores de tota estimació que no fos enclosa en el cercle de la seva família.

Aquell dia se n'anaren ben contents de Serradeures, els pobres. A més de l'almoïna acostumada, reberen altra part del jove foraster, que'ls recomanava que l'encomanessin a Déu. Quan el darrer captaire tancà'l restell de la llisa, arribà la mestressa, que s'alègrà tota de la visita d'en Rodergues. El feren entrar al menjador y, vulgues no vulgues, tingué de berenar, tot enraonant ab la bona gent de la casa. Els dos enamorats veyen atansar-se l'hora de la separació y encara no havien tingut un moment per ells. Per fi, l'arribada d'un masover, que duya comptes pera arreglar, féu que quedessin una bona estoneta sols al menjador.

— Vinc disposat a tot, Agnès. No vull deixar aquestes terres sense comunicar a sos pares els meus intents, que són rectes.

— Per amor de Déu, no ho precipiti. Hi ha un petit destorb, que venceré jo, y ara fóra un mal que s'enteressin de nostra estimació. Ja l'en tindrè al corrent per cartes, y, un cop vençut l'inconvenient, vostè farà lo que volia fer ara. No'm convé que la marxa de vostè sia agreujada per disgustos que, si bé lleus, no deixen de martiritzar el meu cor. La despedida d'avui serà d'amics, davant de mos pares.

— M'apena, Agnès, això. Jo marxaré ab certa recança: la de no emportar-men el beneplàcit de sos parés.

— Escolti: no està segur de mi?

— Sí, Agnès; seguríssim.

— Doncs no s'apeni. Vostè escrigui-m, jo faré lo mateix, y la Riteta de Pladevall rebrà les cartes. Va y ve del poble dia per altre y ho farà de bon grat sense que ningú n'hegui esment.

— Y no puc saber per què, tot això?

— Ara, no; més endavant, sí: ja l'en faré sabedor.

— Y la temporada vinenta seré més feliç que ara, venint obertament, sense falses apariències?

— Mal aniria que no fos aixís!

— Ab aquesta esperança, doncs, me'n vaig, deixant el cor, l'ànima, tota la meua vida, aquí.

La pubilleta s'aixugà dugues llàgrimes ab el blanc mocador, y dugues més quedaren tremolant en ses parpelles. En Rodergues se n'adonà, y de sobte, obehint a un impuls interior, ab ses mans, subjectà'l cap hermós de l'Agnès, y ab sos llavis ardents les cullí ab tot respecte, encomanant sa emoció a la pubilleta, que's quedà tota sobtada y ab el cor lligat per una cadena de flors sentoses.

La remor de passos que senyalaven la vinguda de la seva mare, els féu tornar a la realitat.

— Que no menja, sant cristià?

— Senyora, no m'insti, del contrari faria poc honor a la taula, aquesta nit; y tingui present que es la darrera que passo per aquest any a l'*Hotel*. Dos mesos, senyora! Sembla que era ahir que feya la coneixença de vostès!

— Ja ho pot ben dir. Segui, segui: no'n faci cas si'm veu dreta a mi: sempre hi ha quelcom a fer.

— No puc entretenir-me més. Fosqueja, y es hora de tornar-men. Creguin que guardaré sempre més el record de vostès: per anys que visqui no se m'esborrarà pas.

— Lo mateix li diem nosaltres: sempre ens veurem honrats de sa visita. Veyam l'any vinent si tornarà.

— Bé ho penso, senyora.

Poc més va allargar-se la conversa: encaixada va y encaixada ve ab tots els que anava trobant fins a fóra la quintana. Quin esforç hagueren de fer ab l'Agnès pera no traïr l'amor que'ls abrusava!

— Fins a més veure! Estiga bo!

Y en Rodergues tombà'l tossalet de la torrentera, ab el cor adolorit.

A la font de les Illes s'aturà a reposar una estona. Llustrejava. La quietut començava. Les remors de converses dels companys de balneari s'anaven apagant pel

recolze de la Molina, y solament el soroll de l'aigua de la riera trencava'l misteri del cap-vespre. De sobte la veueta del pastor se sentí clara y dolcíssima:

Ay, adéu rosa y clavell
que l'amor me n'has robada!
Tu te'n vas cap a la mar,
jo me'n quedo a la montanya.

Y la tonada percutia per la vessant, omplint la boscuria de melangiosa suavitat.

En Rodergues esperà'l pastor, que li féu un xiulet. Volia pendre-n comiat d'aquell bailet tant devot seu. No tardà pas a compareixe-li al davant ab un ram de flors bosqueroles.

— Teniu, mal rellamp! Jo prou voldria dir-vos... però, mal rellamp!... Ella me les ha fetes dur... Us estima molt ella... y jo també, mal rellamp!

En Rodergues no sabia què li passava: va estrenye-li la mà, deixant-hi escórrer una moneda; y mentres el pastor, ab el revers de la mànega, s'aixugava una llàgrima, li digué:

— Compra-t un floviol d'aquells, quan vagis a fira a Osor, y sempre que'l toquis pensa en mi.

— Déu n'hi dó! Això prou!

Se n'anaren: el pastor cap a Serradeures, darrera'l remat calmós, y en Rodergues a l'Hotel. Quan entrà en sos jardinets se girà com pera comiadar lo que deixava. Tot era fosc y atollat en espessa boira terrera. S'aturà escoltant les remors del cap-vespre pera sobtar-hi algun record, y encara pogué distingir la veueta del pastor cantant cap el fondal:

Ay, adéu rosa y clavell
que l'amor me n'has robada!

A. BUSQUETS Y PUNSET

CIUTADANES

ELS AMANTS CRONICS

Oh els bons amants que no temeu el fred
y us trobeu en les hores tenebroses,
y, acostant-vos voreta la paret,
reconteu vostres ansies amoroses!

Cada nit aixamplau el cor estret
quan, oblidant les tasques enutjoses,
camineu fressejant y fent l'ullet
y defugint les vies lluminoses.

Sou víctimes d'Amor crònicament;
vostre cor no fereixen fonament
de Cupidus-Infant ja les sagetes;

del vostre amor primer no haveu esment,
y parleu cada nit, forçosament,
del mateix tema, com els mals poetes.

ELS RECONS VERDS

Oh els recons verds d'oculta soletat
que amagueu sota l'ombra delitosa
uns bancs quiets, d'una fusta verdosa,
que'l Temps y els Elements han despintat!

Són els oasis de la gran ciutat,
els llocs d'esplai de l'ànima amorosa,
y la serventa, en vostres bancs, joiosa,
festeja a crits ab el paisà soldat.

Oh els recons verds del Parc de Barcelona
els temples són de la passió esclatant,
Juno hi fa'ls casaments en poca estona,

y el Fat s'ho mira rialler, triomfant;
y hi juguen follament els amoretos
vora'ls amants que mengen cacauets!

PRE-MALICIA

Dessota la palmera
del gran pla soleiat
la jova mainadera
festeja ab el soldat.

La nena, falaguera,
de tant com ha jugat,
s'hi acosta tafanera
d'un aire fadigat.

Y la gentil senyora,
quan veu sa servidora
que fa sospirs y ullades,

no sab dir-li res més
que una y mil vegades:
— Aqueix soldat qui es?

A UN IMPERTÈRRIT GALAN

Amic, tu qui camines concirós
amunt y avall d'una mateixa acera,

y has devingut esquàlit y ullerós,
consumint-te d'Amor en la foguera;

de cua-d'ull contemples tremolós
la faç del sogre, amenaçant, severa,
y en son front rebregat y nuvolós
veus llampegar la tempestat propera.

Com Tàntal, castigat pels Immortals,
tens l'aigua del plaer a flor de llavis,
sense poder mullar la gola ardenta;

com Prometeu lligat en els penyals,
de l'estiu y l'hivern rebs els agravis
ab serenor tant gran com impotent.

UN JOVE

El noy *Sever*
ràpidament
surt al carrer;
voleia al vent

l'abric balder,
llarg, escaient;
el cap lleuger,
balla indolent.

El fox-terrier,
viu, joganer,
salta ab follia;

y el porter vell,
ple d'ironia,
riu pel cancell.

VICENS BALANZÓ Y ECHEVARRIA

CERVANTES Y CATALUNYA

(Continuació)

V

EN CERVANTES DESPRÉS DE LA PUBLICACIÓ
DE LA PRIMERA PART DEL «QUIXOT»

ANEM ara a estudiar una altra època de la vida d'en Cervantes en que'ls seus biògrafs tornen a anar a les palpentes. ¿Què va fer en Cervantes després de la publicació de la primera part del *Quixot*, als primers mesos de l'any 1605? Ell llavors vivia a Valladolid. Que pel Juny encara hi era ho demostra plenament el procés motivat

per la mort de D. Gaspar de Ezpeleta, ocorreguda'l 27 d'aquell mes; però, després, què va fer? Escoltem an en Gayangos, erudit cervantista:

«A Valladolid debió Cervantes llegar á principios del año 1603... Allí permaneció hasta fines del año 1607 ó principios del siguiente, que volvió á Madrid...»¹

Observi-s bé que aquesta afirmació rodona, *permaneció allí hasta fines de 1607*, nò la fonamenta absolutament en res: així li sembla y així ho afirma. No més té notícies fins el mes de Juliol de 1605, quan el procés d'Ezpeleta. No'ns diu absolutament res que's pugui donar per segur.

D. Albert de la Barrera diu en el volum I, pàg. 421, de las *Notas á la Vida de Cervantes por Navarrete*: «Regresó Cervantes con la corte á Madrid... En el año 1606, durante aquel verano, con ocasión tal vez de evacuar diligencias relativas á su antiguo destino, visitó de nuevo á Sevilla, donde, en 4 de Julio, concurrió á la fiesta que celebraron en San Juan de Alfarache... varios amigos poetas, estudiantes y otros caballeros, vecinos ó residentes á la sazón en aquella ciudad».

Aquí podem observar lo mateix que en lo que diu el senyor Gayangos: no'ns dóna cap document com a prova. En La Barrera's funda en lo dit per D. Aurelià Fernández Guerra, a qui ja pica'ls dits en Máinez dient que la carta que'ls que celebren la festa dirigeixen a D. Diego de Astudillo, descrivint-la, no pogué ésser escrita per en Cervantes, ja que aquest no estigué a Sevilla ni aquell any ni després. Y també'l primer dels crítics castellans, D. Marcelí Menéndez y Pelayo, ens diu²:

«La carta descriptiva del festejo de San Juan de Alfarache podrá parecer más ó menos verosímil que la escribiese Cervantes; pero dista mucho de ser artículo de fe, porque sólo se funda en coincidencias de estilo, que cada cual ve y entiende á su modo.»

Però, seguint ab lo que diuen els últims

1) Pascual Gayangos: *Cervantes en Valladolid*, en la *Revista de España*, volum 97, pàg. 483 (Març-Abril de 1884).

2) *Bibliografía Cervántica*, per Leopold Rius, volum II, pàg. 270.

cervantistes, el senyor Cortejón, en *La Coartada*, pàg. 12, escriu:

«1606. Trasládase la Corte, á mediados de Febrero, desde Valladolid á su actual residencia; pero no hay indicio alguno de que la siguiera (Cervantes) por entonces.»

Noti-s bé: *no hay indicio alguno de que la siguiera*. Què vol dir això? Que en Gayangos y La Barrera s'enganyaren en aquest punt. En Cervantes no seguí a la cort. Continuem ab *La Coartada*:

«Lo único probado por modo concluyente es haber escrito en esta primavera *La Española Inglesa*... Un día de los más calurosos del estío, el 4 de Julio, vésele alternando con alborozada juventud en la fiesta de San Juan de Alfarache, pueblo ribereño muy próximo á Sevilla, y en la que diez y nueve amigos, depositando el juicio del lado de acá, prometen hacer infinitas locuras.»

Tampoc en Cortejón, ab tot y esser un dels més eximis cervantistes, pot provar-ho d'una manera categòrica, y, lo mateix que en La Barrera, no fa més que seguir an en Fernández Guerra; y ens dóna per article de fe, sense provar-ho, lo que en Menéndez y Pelayo nega que ho sigui. Y no'ls sembla una mica ridícol pera en Cervantes, no'ls sembla impossible que a 59 anys, fet malver pels treballs y els disgustos, se reunís ab *alborozada juventud para hacer infinitas locuras, depositando el juicio del lado de acá?* Això, junt ab lo que diuen en Máinez y en Menéndez y Pelayo, y la falta de comprovants, fa que negui rodonament aquesta hipotètica estada d'en Cervantes a Sevilla.

Què feya, doncs, en Cervantes durant aquest temps?

Que'l 7 de Novembre de 1605 era fòra de Valladolid, ben clarament se dedueix d'un poder donat per Andrea y Magdalena de Cervantes (germanes de Miquel) al governador D. Antoni Dávila, resident als Països Baixos, pera que presentés a l'arxiduc Albert una cédula reial demanant que s'arreglessin els comptes del seu germà Rodrigo, alférez, mort en 1600. Y diu en Pérez Pastor¹⁾: «Como Miguel de Cervantes fué también heredero y partícipe, según veremos después, de los

sueldos que se restaron debiendo al alférez Rodrigo de Cervantes, era natural que fuera uno de los firmantes de este poder, y si no lo hizo así fué, indudablemente, por no estar en Valladolid en aquella fecha.»

Cap més document que faci referencia a Cervantes, fins el 23 de Novembre de 1607: un inventari de lo que possehia 'l llibrer Francisco de Robles, en el qual hi ha una cédula de 450 rals que en Robles deixà an en Cervantes, que encara no'ls havia pagat. Però, com diu molt acertadament en Cortejón en *La Coartada*, d'això no s'en dedueix que estigués en Cervantes a Madrid.

Y tornem a fer un altre salt, sense saber-ne res fins el 28 d'Agost de 1608, en que firma'ls capítols matrimonials de sa filla Isabel ab Lluís de Molina, a Madrid.

Després d'això tenim ja datos que'ns permeten seguir quasi per complet la seva vida. A 8 de Setembre; a 6 de Novembre del mateix any; a 1.er de Març y a 17 d'Abril de 1609, etc., el veyem també a Madrid; però ja no'ns interessa pera'l nostre assumpte. Lo que sí està ben comprovat y plenament demostrat es que no tenim cap notícia d'en Cervantes desde després del procés per la mort d'Ezpeleta, pel Juny y primers de Juliol de 1605, fins al 28 d'Agost de 1608.

VI

CATALUNYA EN LES *Novelas Ejemplares* Y EN LES *Comedias y Entremeses*

A veure ara les cites que de Catalunya y de Barcelona fa en Cervantes en ses obres publicades després de la primera part del seu *Quixot*.

En les *Novelas Ejemplares* n'hi ha dugues que parlen de Catalunya o dels catalans: són *Las Dos Doncellas* y *La Tía Fingida*. En la primera hi trobem:

«... le parecía que con la diligencia posible caminasen la vuelta de Barcelona, donde de ordinario suelen pasar algun día las galeas que pasan á Italia ó vienen á España.

»... llegaron á dos leguas de un lugar que está nueve de Barcelona, que se llama Igualada.

»... un caballero que pasaba de embaja-

1) *Documentos Cervantinos*, vol. II, pàg. 411. Il·lustració al document LXXVI.

dor á Roma estava en Barcelona esperando las galeras que aun no habían llegado.

«... sin detenerse más, en poco espacio se pusieron en Igualada, donde supieron que las galeras el día antes habían llegado á Barcelona, y que de allí á dos días se partirían, si antes no les forzaba la poca seguridad de la playa.

«... unos caballeros que venían á Barcelona con prisa por no perder la comodidad de unas galeras que pasaban á Italia.

«... á las ocho del día partieron para Barcelona, sin querer subir por entonces al famoso monasterio de Montserrat.

«... no se descuidaron en darse prisa, de modo que llegaron á Barcelona poco antes que el sol se pusiese.

«... Admiróles el hermoso sitio de la ciudad, y la estimaron por flor de las bellas ciudades del mundo, honra de España, temor y espanto de los circunvecinos y apartados enemigos, regalo y delicia de sus moradores, amparo de los extranjeros, escuela de la caballería, ejemplo de lealtad y satisfacción de todo aquello que de una grande, rica, famosa y bien fundada ciudad puede pedir un discreto y curioso deseo.»

Tenim en aquesta novela que bona part de l'acció, la principal, passa a Catalunya, y observem bé lo que coneixia en Cervantes el lloc dels aconteixements, les distancies, les costums catalanes. Ens diu primer que era costum dels vaixells que anaven a Italia estar abans algun dia a Barcelona, cosa certíssima y que's pot demostrar ab l'història a la mà, y solament comprovant-ho en el *Dietari del Antich Concell Barceloni*. Precisament coincidint ab la data en que en Cervantes no era a Madrid hi trobo:

«1607. Juny. Dijous 21. En aquest dia vingueren sis galeres d'Espanya per anar en levat. Porten infanteria. General dellas don Joan Maldonado.»

Sense voler dir que fossin aquestes les galeres que apareixen en *Las Dos Doncellas*, cito'l fet, pera fer veure que en Cervantes sabia lo que's deia.

Van cap a Barcelona'ls hèroes de la novela, y abans d'arribar a Igualada's troben ab una colla d'infeliços, robats per una quadrilla de bandolers. Notem aquest fet, que després podem enllaçar ab lo ocorregut a Tim-

brio en *La Galatea*, quan parli d'en Roca Guinarda.

Arriben a Igualada, que es el camí natural pera anar a Barcelona. «Igualada, que está nueve leguas de Barcelona», cosa certa, com també ho es que, sortint a les vuit del dematí, a cavall de mules, «no descuidándose de darse prisa», se pot perfectament arribar a Barcelona a posta de sol.

Y aprofita en Cervantes, el veure a Barcelona'ls vianants, pera fer ne un elogi magnífic, com cap més l'ha igualat. Anoto ara solament el fet, del qual ja'n treurem conseqüències.

Y, seguint ab la novela, ve la descripció d'un combat entre la gent de les galeres y els de la ciutat; y no's cregui que en Cervantes el posés aquí inventat pera fer venir bé'l procés de l'obra, no: en Cervantes aprofità un fet real y no isolat, perquè no eren poques les vegades que això havia succehit. Un exemple'l tenim en lo que passà més tard, el 15 d'Agost de 1615, en qual data, perquè les galeres del rey no havien saludat la ciutat, aquesta tancà les portes y les rebé ab les armes a la mà. Y en aquesta lluita que'ns descriu en Cervantes ens imaginem veure ben clarament aquella platja de Barcelona, faltada encara de port, quals obres tot just se començaven; comprem que allò es vist, que en Cervantes ho havia palpat; però no anem depressa, que més proves en tindrem de lo aficionat que era a la marina de Barcelona'l nostre autor.

Aquells elogis que després fa dels catalans en general, els trobem ja en *Las Dos Doncellas* particularisats en la persona d'un Cardona, de famosa familia, a qui dóna ocasió pera mostrar la seva caritat y cortesia, hostatjant en sa casa a tota la colla quals successos formen la novela. Y escoltem com se despedeixen els uns y l'altre, després d'una pila de dies en que's cura d'una ferida un dels personatges:

«Se despidieron del liberal caballero que tanto les había favorecido y agasajado, cuyo nombre era D. Sancho de Cardona, ilustrísimo por sangre y famosísimo por su persona. Ofreciéronsele todos de guardar perpetuamente, así ellos como sus descendientes, á quien se lo dejarían mandado, la memoria de las mercedes tan singulares dél

recebidas para agradecellas siquiera, ya que no pudiesen servirle. D. Sancho los abrazó á todos, diciéndoles que de su natural nacia hacer aquellas obras ó otras que fuesen buenas á todos los que conocia ó imaginaba ser hidalgos castellanos.»

En Cervantes coneixedor del caràcter català! En Cervantes censurant ab tota la força de sa autoritat als qui ja llavors, lo mateix que ara, tenien per única mira de la seva política l'opressió de Catalunya! Això es lo que surt de les paraules transcrites. No: els catalans no tenien odi als de Castella: no ho haveu sentit? «Era de su natural condición hacer buenas obras á los que conocia ó imaginaba ser hidalgos castellanos.»

Quina bofetada la que donà en Cervantes als que desde les altures del poder no més se cuidaven d'oprimir y vexar a Catalunya!

Però acabem la novela. Abans de sortir de Catalunya, els viatgers, convertits en pelegrins, no volen deixar de visitar a Montserrat, del qual ja s'havia parlat abans, cosa que faig notar pera retreure-la al parlar del *Persiles y Sigismunda*. Notem ara que'ls pelegrins estan tres dies pera anar-hi, temps no exagerat anant a peu y en pelegrinació. També estan tres dies al monastir, seguint la costum establerta pels monjos, que generalment no permetien estar-hi més, a causa de la molta gent y pocs hostatges que hi havia.

Passem ara a *La Tia Fingida*, en la que solament per incidència hi trobem una cita dels catalans, en la lliçó que D.ª *Claudia de Astudillo y de Quiñones*, la viuda de D. *Juan de Bracamonte*, dona a la seva nevoda, *doña Esperanza de Torralva Meneses y Pacheco*, pera que pugui conèixer la mena d'homes ab qui ha de tractar a Salamanca. En aquella mena de revista als habitants de les diferents regions ibèriques diu:

«Hay aquí también una masa de aragoneses, valencianos y catalanes; tenlos por gente pulida, olorosa, bien creada y mejor aderezada; pero no los pidas más, y, si más quieres saber, sábetelo, hija, que no saben de burlas, porque son, cuando se enojan con una mujer, algo crueles y no de muy buenos hígados.»

Deixant baix la responsabilitat de la senyora Claudia l'afirmació dels tractes que donen a una dona quan s'enfaden, ja que'ls deuria conèixer, perquè, segons diu, «podia ser jubilada en aquel arte mundanal», observem l'exactitut d'allò: «gente pulida, olorosa, bien criada y mejor aderezada», y també lo de «no saben de burlas», que, en efecte, es un distintiu del caràcter català, ben diferent de l'andalús, en que «el mismo amor anda envuelto en laceria».

Y passem ja a les *Comedias y Entremeses*, publicats en 1615, en les quals no més hi trobem dues cites referents a la nostra regió.

En *Los Tratos de Argel* (representada ja abans de 1588), en sa jornada I, s'hi llegeix:

«Virgen de Monserrate,
que á esas ásperas sierras hacéis cielo,
enviadme rescate,
sacadme deste anhelo,
pues es hazaña vuestra
al mísero caído dar la diestra.»

Sumem aquesta cita del nostre Montserrat a les de *Las Dos Donzellas*, pera quan sigui hora, y anem a *La Cueva de Salamanca*, en la qual per primera vegada'ns anomena an en Perot Roca Guinarda.

«Vine solo, determiné de volverme á mi tierra; robáronme los lacayos ó compañeros de Roque Guinart, en Cataluña, porque él estaba ausente, que, á estar allí, no consintiera que se me hiciera agravio, porque es muy cortés y comedido, y además limosnero.»

Altra vegada davant dels bandolers a Catalunya: primer, en *La Galatea*; després, en *Las Dos Doncellas*; ara, en *La Cueva de Salamanca*. No es una insistència molt particular aquesta? Però, com que encara'ls hem de tornar a trobar, guardem pera allavors el fer coneixement ab ells.

PAU A. JUNCOSA

(Acabarà)

NOVES

En vista del gran nombre d'alumnes inscrits en els diversos graus y seccions de les Escoles del Districte Segon, el dia 20 del corrent quedarà definitivament tancada la matrícula tant pera les

classes de dia com pera les ensenyances d'instrucció primaria, Dibuix y Teixits que s'hi donen de vuit a deu del vespre.

La solemne funció d'obertura de curs, que s'havia anunciat pera'l dia 14, queda aplaçada fins el dia 21, en atenció al Congrés de la Llengua Catalana, y tindrà lloc a dos quarts de quatre de la tarda de l'expressat dia 21 d'aquest mes, en el teatre de l'Ateneu Obrer del Districte Segon (Mercaders, 38 y 40.)

Oportunament s'enviaran les invitacions a les entitats de cultura, periòdics y partieuars.

Dintre pocs dies els nostres subscriptors que vulguin enquadrada la novela que hem acabat de publicar, la *Mercè de Bellamata*, poden passar per la Redacció qualsevol dia feiner, de deu a dotze, aon, mitjansant els folletins, se'ls entregará.

El dia 10 del corrent morí en aquesta ciutat D. Miquel Senesteva, pare de nostre benvolgut amic Ramon Senesteva.

L'enterrament del finat, que s'efectuà l'ende-

mà, constituí una manifestació de dol per les moltes persones que hi assistiren, figurant-hi molts comerciants, entre'ls quals el difunt gosava de gran prestigi.

Al nostre amic, aixís com a la demés familia, testimoniem el nostre condol per tant dolorosa perdua.

AVÍS D'ADMINISTRACIÓ

Preguem als nostres subscriptors de fóra Barcelona que no ho hagin fet, enviïn l'import de la subscripció al tercer trimestre prop-passat en segells de correus de 5 o 10 cèntims.

Tip. «L'Avenç», Ronda de l'Universitat, 20, Barcelona

LA SALUT DELS NENS

S'OBTÉ USANT ELS

Granulinos Serra

A BASE DE LACTE-POSFAT DE CALÇ QUÍMICAMENT PUR

Els **Granulinos Serra**, per la seva elaboració, constitueixen un dels millors reconstituyents de l'infantesa, y, per sa confecció y forma de confits, que'ls dóna l'aspecte d'una llepolia, els nens mateixos els demanen ab veritable afany.

DESPATX:

PELAYO, 9. = BARCELONA

ANEMIA,

clorosis, esllanguiment, pobresa de sang,
desarreglos periòdics, palpitations ner-
vioses, desvaneixements, debilitat per
l'excés de treball mental, agotament per
perdues humorals, se curen aviat ab la

Hemoglobina Líquida Dr. Grau

Demani-s en les farmacies. ~ Depòsit: Grau y Bufill, Campo Sagrado, 24

FIGUERAS

TAPIOQUES Y PURÉS

SUPERIORS

A TOTS ELS EXTRANJERS

PLAQUES ANGLESES CADETT

■■■■ Nova emulsió ROYAL STANDARD ■■■■

Les millors y més sollicitades plaques del món per ses condicions de
Rapidesa * Transparencia * Vigor * Finura de gra
Homogenitat * Resistencia al vel * Inalterabilitat

REPRESENTACIÓ EXCLUSIVA PERA ESPANYA

FERNANDEZ Y CARBONELL

Cosmos Fotográfico *

Rambla Canaletes, 1
Barcelona